

Jana Luxíková, Obraz šlechty devatenáctého století v soudobém tisku. Světozor a Zlatá Praha, diplomová práce PF JU, České Budějovice 2007.

Posudek oponenta diplomové práce

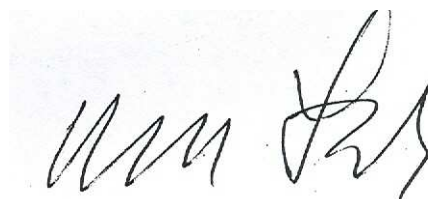
Předloženou diplomovou práci Jany Luxíkové řadím do řetězce onoho tazání po místě, jaké zaujímala česká šlechta v modernizačních procesech druhé polovice „dlouhého“ devatenáctého století, tazání vyvolaného dnes už dlouholetým badatelským úsilím kol. Bezpečného. Pokus dobrat se obrazu aristokracie v soudobém tisku je záslužný a potřebný právě z toho hlediska, že dává alespoň dílčí odpověď na otázku, jak ji vnímaly střední a nižší vrstvy společnosti. Zvolila-li si diplomantka z poměrně široké palety tehdejšího tisku právě Světozor a Zlatou Prahu, tedy časopisy nepolitické, učinila dobře, neboť oč méně je médium ideologicky vyhraněné, o to větší je jeho vypovídací hodnota. Jelikož se stavem českého tisku a vývojem zkoumaných periodik zabývá ve třech kapitolách, očekával bych zevrubnější charakteristiku obou titulů. Stálo za to věnovat větší pozornost jednak jejich vydavatelům, u prvního časopisu především Františku Skrejšovskému, jehož bratr náležel k nejvlivnějším mužům staročeské strany, a Františku Šimáčkovi, majícímu blízko k Palackému a Riegrovi, u druhého Janu Ottovi, který se politicky hlásil k mladočechům, jednak redaktorům, na jedné straně třeba Emanuelu Tonnerovi, na druhé Ferdinandu Schulzovi, Jaroslavu Kvapilovi nebo Vincenci Červinkovi.

Vědoma si nebezpečí jisté popisnosti, pokusila se jí autorka vyhnout tematizací svého záměru, jak tomu nasvědčují závěrečné tři kapitoly. Někde však zůstala na půli cesty, a spis nese proto stopy postupného listování jednotlivými ročníky časopisů v chronologickém pořádku. Účinkem toho není pak vývoj tisku dostatečně vřazen do potřebných souvislostí (kapitoly 3-5): nejmarkantněji se to jeví u dramatického údobí vrcholícího státoprávního zápasu v letech 1868-1871, z jehož potřeb vlastně vyšlo založení týdeníku Světozor (na s. 14 se to odbývá vágním „povzbuzením národního sebevědomí“). Diplomantka poctivě zaznamenala snad všechny zmínky o šlechtě v obou titulech a v tomto ohledu vykonala bezpochyby potřebnou práci. Nepoložila si však otázku, proč některé události a problémy, a to i dosti závažné, zůstaly nepovšimnuty; týká se to kupříkladu diferenciací šlechty na konzervativní a ústavověrnou (J. J. Clam-Martinič nebyl politickým vůdcem české šlechty, jak se uvádí na s. 68, nýbrž pouze její konzervativní strany), přistoupení historické šlechty

k Deklaraci a vlastně celého roku 1871, stejně jako jejího zdrženlivého postoje k punktacím či jejího katolictví. (Zamyšlení nad tím, že oba časopisy věnovaly zanedbatelnou pozornost životnímu stylu šlechty, mám za tu výjimku, co obvykle potvrzuje pravidlo.) Také odlišnost Zlaté Prahy od Světozoru, daná odlišnými poměry, za nichž oba časopisy vznikly, se ve výkladu explicitně neobráží. Ustupující vliv šlechty nebyl zajisté dán pouze nemocí a úmrtím J. J. Clam-Martiniče, ale stupňovaným nacionalismem a rostoucí mírou radikalismu občanské politiky.

Citace některých příspěvků ze zkoumaných časopisů by si vyžádaly hlubší analýzu. Tento nedostatek nejvíce bije do očí u dvou článků z předposledního ročníku Světozoru, kde se diplomantka spokojila dokonce jen s jejich titulky (s. 33). I verše J. Tichého (s. 41), vyjadřující přání občanských vrstev české společnosti mít vlastní „národní“ šlechtu, volají po interpretaci. Textu neprospívá ani zastaralá či nejednotná transkripce šlechtických jmen (Šternberk x Sternberg, Kolovrat-Libštejnský, Lobkovic x Lobkowicz).

Přes uvedené výhrady doporučuji diplomovou práci k obhajobě a hodnotím ji jako **velmi dobrou**.

Doc. Robert Sak

České Budějovice, 17. května 2007.